СЕКЦІЯ 7
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.132:[343.122:343.14
DOI https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2026-4-17

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ОТРИМАННЯ ПОКАЗАНЬ ПОТЕРПІЛОГО ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Антонюк Анастасія Борисівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри права
ПВНЗ «Європейський університет»
klymchuk_mykhailo@i.ua
https://orcid.org/0000-0001-8916-3575

Кравчук Петро Юрійович,
кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету
ПВНЗ «Європейський університет»
https://orcid.org/0000-0003-4246-974X

Цимбал Петро Васильович,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
професор кафедри права
ПВНЗ «Європейський університет»
https://orcid.org/0000-0002-7244-4669

Мета дослідження *полягає у комплексному з'ясуванні процесуально-правових та організаційно-тактичних засад отримання показань потерпілого під час досудового розслідування, визначенні особливостей реалізації ним права давати показання або відмовитися від їх надання, а також обґрунтуванні напрямів удосконалення порядку проведення допиту з урахуванням сучасних потреб правозастосовної практики, розвитку цифрових технологій і необхідності забезпечення прав та законних інтересів потерпілого.*

Методи. *Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів. Діалектичний метод використано для розкриття взаємозв'язку між правом потерпілого на надання показань і завданнями кримінального провадження. Формально-юридичний метод застосовано для аналізу положень законодавства щодо порядку, тривалості та фіксації допиту, його проведення в режимі відеоконференції та слідчим суддею. Системно-структурний метод дав змогу визначити місце показань потерпілого у механізмі доказування. За допомогою аналізу, синтезу й узагальнення досліджено наукові підходи та судову практику, а методом правового моделювання сформульовано напрями вдосконалення процедури допиту потерпілого в порядку ст. 225 КПК України.*

Результати. *Встановлено, що право потерпілого давати показання або відмовитися від їх надання є складовою його процесуального статусу та гарантією захисту законних інтересів. Ефективність допиту залежить від своєчасного набуття відповідного статусу, належного роз'яснення прав, підготовки до слідчої (розшукової) дії, забезпечення вільної розповіді та повної фіксації відомостей. Обґрунтовано доцільність документування факту і причин відмови від надання показань для виявлення можливого незаконного впливу. Розкрито значення технічної фіксації, оптимальної тривалості та дистанційного проведення допиту за умови підтримання психологічного контакту. Визначено гарантійне значення допиту слідчим суддею в порядку ст. 225 КПК України для збереження доказової інформації та захисту вразливих потерпілих. Аргументовано доцільність збереження відкритого переліку виняткових обставин для його проведення.*

Висновки. *Сучасна модель отримання показань потерпілого має спрямовуватися не лише на дотримання процесуальної форми, а й на забезпечення повноти та достовірності доказової інформації, психологічної безпеки особи і запобігання вторинній віктимізації. Перспективними напрямами*

© Омарова А. А., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)

є розширення технічної фіксації та дистанційного допиту, вдосконалення матеріально-технічного забезпечення і розроблення рекомендацій щодо відеокомунікації з потерпілими. Для забезпечення правової визначеності запропоновано законодавчо встановити види рішень, які слідчий суддя може ухвалити за результатами розгляду клопотання відповідно до ст. 225 КПК України, зберігши відкритий перелік підстав для застосування цього механізму.

Ключові слова: *потерпілий, показання потерпілого, допит потерпілого, досудове розслідування, процесуальні гарантії, криміналістичне забезпечення.*

ORGANIZATION OF THE PROCESS OF OBTAINING THE VICTIM'S TESTIMONY DURING THE PRE-TRIAL INVESTIGATION

Antoniuk Anastasiia Borysivna,
Candidate of Legal Sciences (PhD in Law), Associate Professor,
Head of the Department of Law
Private Higher Educational Institution "European University"
klymchuk_mykhailo@i.ua
https://orcid.org/0000-0001-8916-3575

Kravchuk Petro Yuriiovych,
Candidate of Legal Sciences (PhD in Law), Associate Professor,
Dean of the Faculty of Law
Private Higher Educational Institution "European University"
https://orcid.org/0000-0003-4246-974X

Tsymbal Petro Vasylovych,
Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Honored Lawyer of Ukraine,
Professor at the Department of Law
Private Higher Educational Institution "European University"
https://orcid.org/0000-0002-7244-4669

Purpose. *The purpose of the study is to comprehensively examine the procedural, legal, organizational, and tactical foundations for obtaining testimony from a victim during a pre-trial investigation; to identify the particular features of exercising the right to give testimony or refuse to testify; and to substantiate directions for improving the questioning procedure, taking into account the current needs of law-enforcement practice, the development of digital technologies, and the necessity of protecting the victim's rights and legitimate interests.*

Methods. *The methodological framework of the study comprises general scientific and special legal methods. The dialectical method was used to reveal the relationship between the victim's right to give testimony and the objectives of criminal proceedings. The formal legal method was applied to analyze legislative provisions governing the procedure, duration, and recording of questioning, including questioning by videoconference and by an investigating judge. The systemic and structural method made it possible to determine the place of the victim's testimony within the evidentiary mechanism. Methods of analysis, synthesis, and generalization were used to examine scholarly approaches and judicial practice, while legal modelling was employed to formulate directions for improving the procedure for questioning a victim under Article 225 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.*

Results. *It has been established that the victim's right to give testimony or refuse to testify constitutes an element of their procedural status and a safeguard for the protection of their legitimate interests. The effectiveness of questioning depends on the timely acquisition of victim status, the proper explanation of procedural rights, adequate preparation for the investigative action, the opportunity to provide a free narrative, and the complete recording of the information obtained. The expediency of documenting both the fact of and the reasons for refusing to testify has been substantiated as a means of identifying possible unlawful influence. The importance of technical recording, an appropriate duration, and remote questioning, provided that psychological contact is maintained, has been demonstrated. The safeguarding role of questioning by an investigating judge under Article 225 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in preserving evidentiary information and protecting vulnerable victims has been determined. The advisability of retaining a non-exhaustive list of exceptional circumstances for conducting such questioning has been substantiated.*

Conclusions. *The modern model of obtaining testimony from a victim should be aimed not only at compliance with procedural requirements but also at ensuring the completeness and reliability of evidentiary information, the psychological safety of the person, and the prevention of secondary victimization. Promising directions*

include the wider use of technical recording and remote questioning, improved technical and logistical support, and the development of recommendations for video communication with victims. To ensure legal certainty, it is proposed to legislatively define the types of decisions that an investigating judge may adopt following the consideration of an application under Article 225 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, while retaining a non-exhaustive list of grounds for applying this mechanism.

Keywords: *victim, victim's testimony, questioning of the victim, pre-trial investigation, procedural safeguards, forensic support.*

Вступ. Відновлення прав та законних інтересів потерпілого, порушених унаслідок вчинення кримінального правопорушення, є одним із ключових завдань сучасного кримінального провадження. Досягнення цієї мети неможливе без функціонування ефективного механізму процесуального забезпечення та захисту прав особи, яка зазнала шкоди від кримінального правопорушення. У сучасній моделі кримінального судочинства потерпілий розглядається не лише як джерело доказової інформації, а й як самостійний учасник процесу, наділений комплексом процесуальних прав і гарантій, реалізація яких безпосередньо впливає на ефективність захисту його законних інтересів.

Перебуваючи у певному процесуальному статусі, особа може захистити свої інтереси у кримінальному процесі шляхом реалізації суб'єктивних прав. Відтак з моменту набуття особою процесуального статусу потерпілого вона отримує таку можливість. Чим раніше особа набуде процесуального статусу потерпілого, тим швидше зможе забезпечити захист власних інтересів (Буртовий, 2022: 35).

Особливе місце у системі процесуальних прав потерпілого посідає право на надання показань, оскільки саме вони нерідко виступають одним із основних джерел інформації про обставини кримінального правопорушення, його наслідки та особу правопорушника. У зв'язку з цим організація процесу отримання показань потерпілого набуває не лише процесуального, а й криміналістичного значення, оскільки від якості проведення допиту значною мірою залежить повнота та достовірність доказової інформації, що надалі використовується для встановлення обставин кримінального провадження.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення теоретичних і практичних засад організації процесу отримання показань потерпілого в умовах сучасного кримінального процесу. Це потребує комплексного аналізу процесуального статусу потерпілого, особливостей реалізації ним права на надання показань, а також організаційних і тактичних аспектів проведення допиту як однієї з найбільш поширених слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування.

Метою статті є комплексне дослідження процесуально-правових та організаційно-тактичних засад отримання показань потерпілого під час досудового розслідування, визначення особливостей реалізації потерпілим права на надання показань, а також обґрунтування напрямів удосконалення порядку проведення допиту потерпілого з урахуванням сучасних потреб правозастосовної практики та вимог забезпечення прав людини.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів. Діалектичний метод застосовано для розкриття взаємозв'язку між правом потерпілого на надання показань, захистом його законних інтересів і завданнями кримінального провадження; формально-юридичний – для аналізу нормативного регулювання допиту, його тривалості, фіксації та спеціальних форм проведення; системно-структурний – для визначення місця показань потерпілого в системі процесуальних джерел доказів. Аналіз, синтез та узагальнення використано для опрацювання наукових положень і матеріалів судової практики, а правове моделювання – для обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення процедури допиту слідчим суддею (ст. 225 КПК України). Логіка викладу передбачає послідовний перехід від характеристики права потерпілого давати показання або відмовитися від їх надання до дослідження підготовки й проведення допиту, фіксації його результатів, використання відеоконференції та особливостей отримання показань слідчим суддею з подальшим визначенням напрямів удосконалення правового регулювання й організаційно-тактичного забезпечення цієї процесуальної діяльності.

Ступінь дослідження. Теоретико-прикладні аспекти забезпечення процесуальних прав і законних інтересів потерпілого, організації його участі у кримінальному провадженні, а також особливості отримання та використання показань потерпілого під час досудового розслідування тривалий час перебувають у центрі уваги вітчизняної кримінальної процесуальної науки. Значний внесок у дослідження зазначеної проблематики зробили Ю. П. Аленін, М.О. Буртовий, В. І. Галаган, Ю. М. Грошевий, Ю. О. Гурджі, О. М. Джужа, О. В. Капліна, О. П. Кучинська, Л. М. Лобойко, В. Т. Маляренко, В. Т. Нор, О.О. Сольонова, І. В. Рогатюк, В. М. Тертишник, О. Ю. Хабло, Ю. М. Чорноус, О. Г. Шило, Д. О. Шумейко, М. Є. Шумило, О. Г. Яновська та ін.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, низка питань, пов'язаних з організацією процесу отримання показань потерпілого, особливостями реалізації ним права на надання показань, використанням сучасних процесуальних форм їх отримання та забезпеченням належного балансу між приватними інтересами потерпілого і публічними інтересами кримінального провадження, залишається дискусійною та потребує подальшого наукового осмислення.

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)

1. Процесуальні засади отримання показань потерпілого та підготовка до його допиту

Одним із найважливіших процесуальних прав потерпілого є право давати пояснення, показання або відмовитися їх давати. Зазначене право має фундаментальне значення для забезпечення процесуальної активності потерпілого та реалізації принципу доступу до правосуддя. Надання особі можливості самостійно визначати свою процесуальну поведінку під час повідомлення відомостей про кримінальне правопорушення є важливою гарантією захисту її законних інтересів. Водночас право на надання показань не слід розглядати виключно крізь призму особистих інтересів потерпілого, оскільки реалізація цього права безпосередньо пов'язана із досягненням завдань кримінального провадження та встановленням фактичних обставин події.

Допит потерпілого належить до найбільш поширених слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування. Допит потерпілого – це передбачена кримінальним процесуальним законом слідча (розшукова) дія, яка полягає в одержані слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом від нього показань про обставини, що мають значення для кримінального провадження (Гошовський та Кучинська, 1998: 16).

Значення допиту потерпілого не обмежується лише отриманням відомостей про подію кримінального правопорушення та інші обставини, що входять до предмета доказування. У ході проведення цієї слідчої (розшукової) дії можуть бути отримані дані, необхідні для прийняття проміжних процесуальних рішень, перевірки висунутих версій, встановлення місцезнаходження інших джерел доказової інформації або визначення напрямів подальшого розслідування. Саме тому обсяг відомостей, які можуть бути отримані під час допиту потерпілого, є значно ширшим за сукупність фактів, що безпосередньо становлять предмет доказування.

За загальним правилом допит проводиться за місцем здійснення досудового розслідування. Водночас кримінальний процесуальний закон допускає можливість проведення допиту в іншому місці за погодженням із потерпілим.

Законодавець не вимагає від слідчого обов'язково мотивувати рішення допитати потерпілого не за місцем проведення досудового розслідування. Проте у вступній частині протоколу допиту доцільно зазначати цей факт, а до матеріалів кримінального провадження долучати документ, що пояснює вказане рішення (наприклад, довідку лікаря про стан здоров'я особи, копію лікарняного листа тощо).

Поширеним у науковій літературі є підхід, відповідно до якого початковим етапом отримання показань потерпілого вважається момент його звернення із заявою про кримінальне правопорушення. Водночас така позиція потребує певного уточнення з огляду на чинне кримінальне процесуальне законодавство. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України досудове розслідування розпочинається після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012), а отже саме з цього моменту виникають правові підстави для проведення слідчих (розшукових) дій, у тому числі допиту потерпілого.

Важливим елементом підготовчої стадії допиту є перевірка документів, що посвідчують особу потерпілого, а також з'ясування відомостей, які можуть мати значення для кримінального провадження. До таких відомостей належать місце проживання, місце роботи або навчання, сімейний стан, характер взаємовідносин з іншими учасниками провадження та інші обставини, що можуть впливати на повноту і достовірність показань.

Відповідно до ч. 3 ст. 224 КПК України, перед допитом слідчий повинен роз'яснити потерпілому його права (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012). Формальне або неповне роз'яснення прав може негативно позначитися на подальшій доказовій цінності отриманих показань.

Науковий інтерес становить питання співвідношення процесуальних прав та обов'язків потерпілого у кримінальному провадженні. Поділяємо позицію О.О. Сольонової щодо доцільності нормативного закріплення обов'язку потерпілого надавати показання, проте лише у випадках, коли саме він ініціював кримінальне провадження шляхом звернення до правоохоронного органу із заявою про вчинення щодо нього кримінального правопорушення. Такий підхід видається обґрунтованим, оскільки особа, яка ініціювала початок досудового розслідування, повинна проявляти належну процесуальну активність та сприяти встановленню обставин, що мають значення для кримінального провадження. В іншому разі виникає суперечлива ситуація, коли потерпілий, повідомляючи про вчинене щодо нього кримінальне правопорушення, надалі без поважних причин відмовляється від надання показань, істотно ускладнюючи процес доказування та досягнення завдань кримінального провадження (Сольонова, 2018: 120–121).

Разом із тим відмова потерпілого від надання показань повинна отримувати належну процесуальну оцінку. У таких випадках доцільним видається документування не лише самого факту відмови, а й причин, які її обумовили. Це дозволить своєчасно виявити випадки можливого незаконного впливу на потерпілого та забезпечити належний рівень захисту його прав і законних інтересів. Особливої уваги потребують ситуації, коли така відмова може бути наслідком погроз, психологічного тиску або інших форм протиправного впливу з боку заінтересованих осіб.

2. Організаційно-тактичні засади проведення допиту потерпілого та фіксації його результатів

Після завершення підготовчого етапу допиту потерпілому пропонується викласти

у формі вільної розповіді всі відомі йому обставини, що стали підставою для його виклику. Саме вільна розповідь становить одну з ключових стадій отримання показань, оскільки дозволяє мінімізувати сторонній вплив на зміст повідомлюваної інформації та отримати первинне уявлення про механізм події кримінального правопорушення. У процесі сприйняття повідомлених відомостей слідчий не лише фіксує їх зміст, а й здійснює постійний аналітичний процес, співставляючи отримані показання з уже наявними доказами, висунутими версіями та іншими матеріалами кримінального провадження.

Відповідно до ч. 7 ст. 224 КПК України потерпілий має право власноручно викласти свої показання (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012). Такий спосіб фіксації інформації може використовуватися для підвищення точності передачі змісту повідомлюваних відомостей та мінімізації ризику їх викривлення під час процесуального оформлення.

Важливим організаційним елементом процесу отримання показань потерпілого є визначення оптимальної тривалості допиту. З одного боку, слідчий повинен забезпечити отримання максимально повної доказової інформації, а з іншого – не допустити надмірного психологічного навантаження на особу, яка бере участь у кримінальному провадженні. Саме тому законодавець установив процесуальні обмеження тривалості допиту, які спрямовані на забезпечення належних умов сприйняття, відтворення та повідомлення відомостей, що мають значення для кримінального провадження.

Тривалість допиту потерпілого залежить від часу, необхідного й достатнього для отримання від нього відомостей, що мають значення для кримінального провадження. Законодавець у ч. 2 ст. 226 КПК України установлює часові межі проведення допиту, спрямовані на запобігання перевтомі допитуваної особи та зниженню якості показань. Для неповнолітніх потерпілих передбачено додаткові обмеження тривалості допиту, що відповідає принципу найкращих інтересів дитини. Таке законодавче обмеження обумовлене віковими особливостями дітей, підвищеною втомлюваністю та необхідністю запобігання їхній вторинній психологічній травматизації під час участі у кримінальному провадженні.

Не менш важливим складником організації процесу отримання показань є належна процесуальна фіксація результатів допиту. Саме якість фіксації отриманої інформації значною мірою визначає можливість її подальшого використання у процесі доказування та перевірки отриманих відомостей на наступних стадіях кримінального провадження.

Якщо допит фіксується за допомогою технічних засобів, текст показань, згідно з ч. 2 ст. 104 КПК України, може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що потерпілий не наполягає на цьому. У такому разі в протоколі зазначається, що показання зафіксовані на відповідному носії інформації, який додається до матеріалів кримінального провадження. На сучасному етапі розвитку кримінального процесу використання технічних засобів фіксації сприяє підвищенню об'єктивності допиту, мінімізує ризики спотворення змісту показань та створює додаткові гарантії захисту прав учасників провадження.

Одним із перспективних напрямів удосконалення організації процесу отримання показань потерпілого є використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують можливість проведення окремих процесуальних дій дистанційно. Особливого значення це набуває в умовах воєнного стану, територіальної віддаленості учасників провадження або необхідності гарантування їхньої безпеки.

Допит потерпілого під час досудового розслідування може проводитися в режимі відеоконференції у випадках, передбачених ст. 232 КПК України, зокрема за наявності поважних причин, що унеможливлюють його безпосередню участь у процесуальній дії, необхідності забезпечення безпеки особи, проведення допиту малолітнього чи неповнолітнього потерпілого або з метою забезпечення оперативності розслідування. Практика застосування дистанційного формату свідчить, що він сприяє скороченню строків досудового розслідування, зменшенню організаційних витрат, підвищенню рівня безпеки учасників кримінального провадження та забезпеченню належної фіксації процесуальної інформації (Фаринник, 2012: 4; Черниченко, 2014: 13). Водночас використання відеоконференції не повинно негативно впливати на якість комунікації з потерпілим, оскільки ефективність такої форми допиту значною мірою залежить від здатності слідчого підтримувати психологічний контакт і забезпечувати належне сприйняття та відтворення доказової інформації (Маланчук, 2013: 273).

На нашу думку, подальший розвиток практики дистанційного допиту повинен супроводжуватися удосконаленням технічного забезпечення органів досудового розслідування, розробленням методичних рекомендацій щодо встановлення психологічного контакту в умовах відеокомунікації та розширенням можливостей використання таких технологій під час роботи з вразливими категоріями потерпілих.

3. Допит потерпілого слідчим суддею та напрями вдосконалення його процесуального регулювання

Особливе місце в системі процесуальних засобів отримання доказової інформації посідає допит потерпілого слідчим суддею під час досудового розслідування. Такий механізм спрямований на забезпечення збереження доказової інформації у випадках, коли існує ризик неможливості її отримання або належної перевірки під час судового розгляду. Його запровадження є важливою гарантією забезпечення безпосередності дослідження доказів та захисту прав учасників кримінального провадження.

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)

Специфічний вид допиту потерпілого закріплено в ст. 225 КПК України – його допит слідчим суддею під час досудового розслідування в судовому засіданні. Особливого значення процедура такого допиту набуває у кримінальних провадженнях за участю неповнолітніх потерпілих. Її застосування сприяє збереженню первинної доказової інформації, отриманої від дитини, мінімізує необхідність проведення повторних допитів та забезпечує додаткові гарантії захисту від вторинної психологічної травматизації. У цьому контексті зазначений процесуальний механізм виступає важливим інструментом реалізації принципу найкращих інтересів дитини та стандартів правосуддя, дружнього до дитини.

Перелік інших обставин, які можуть унеможливити допит потерпілого в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань, у ст. 225 КПК України не вказано. З огляду на це окремі науковці підтримують висловлену в наукових колах пропозицію закріпити в цій статті вичерпний перелік таких обставин (Макаров, 2015: 43). На нашу думку, такий підхід є дискусійним, оскільки не враховує динамічний характер суспільних відносин та різноманіття слідчих ситуацій, що виникають у практиці кримінального провадження. Саме відкритий характер зазначеного переліку забезпечує необхідну гнучкість правового регулювання та дозволяє враховувати обставини, які на момент прийняття закону не могли бути передбачені законодавцем. Встановлення вичерпного переліку підстав потенційно може призвести до необґрунтованого обмеження можливостей сторін кримінального провадження щодо своєчасного збереження доказової інформації та належного забезпечення завдань кримінального судочинства.

У ч. 2 ст. 225 КПК України передбачено, що для допиту тяжко хворого потерпілого під час досудового розслідування може бути проведено виїзне судове засідання. Таке рішення слідчий суддя приймає в разі, якщо на його розгляд сторона кримінального провадження надасть висновок лікаря про те, що тяжка хвороба загрожує життю потерпілого чи може призвести до погіршення стану його здоров'я в разі доставки з лікувального закладу для допиту до суду.

Можливість проведення виїзного судового засідання свідчить про спрямованість кримінального процесуального законодавства на забезпечення реальної доступності правосуддя для потерпілих незалежно від їхнього фізичного стану. У результаті створюються додаткові гарантії реалізації права особи на участь у кримінальному провадженні та збереження доказової інформації, яка може мати істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Крім того, ст. 225 КПК України не врегульовано, які саме процесуальні рішення повинен прийняти слідчий суддя за результатами розгляду клопотання про допит потерпілого. Вбачається, що слідчий суддя може задовольнити клопотання або відмовити у його задоволенні. Аналіз судової практики свідчить, що слідчі судді можуть повертати клопотання про проведення допиту в порядку ст. 225 КПК України у випадках порушення вимог щодо суб'єкта їх подання або неналежного обґрунтування наявності виняткових обставин, які зумовлюють необхідність проведення такого допиту під час досудового розслідування (Про практику вирішення слідчими суддями питань, пов'язаних із проведенням допиту в порядку ст. 225 КПК України : витяг з узагальнення судової практики, 2026).

Наведені приклади свідчать про існування окремих прогалин у нормативному регулюванні процедури розгляду клопотань у порядку ст. 225 КПК України. На нашу думку, законодавче уточнення видів процесуальних рішень, які можуть бути прийняті слідчим суддею за результатами розгляду такого клопотання, сприятиме уніфікації судової практики та підвищенню рівня правової визначеності для учасників кримінального провадження.

Вважаємо, що сучасна модель отримання показань потерпілого потребує переорієнтації від формального дотримання процесуальної процедури до забезпечення максимально сприятливих умов для отримання якісної доказової інформації. У зв'язку з цим ефективність допиту повинна оцінюватися не лише крізь призму законності його проведення, а й з позицій забезпечення психологічної безпеки потерпілого, мінімізації ризиків вторинної віктимізації та використання сучасних цифрових засобів комунікації.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави констатувати, що отримання показань потерпілого під час досудового розслідування є комплексним процесом, у якому реалізація його суб'єктивного права на надання показань поєднується з виконанням завдань кримінального провадження. Ефективність допиту залежить не лише від дотримання встановленої процесуальної форми, а й від своєчасного набуття особою статусу потерпілого, належного роз'яснення її прав, ретельної підготовки до слідчої (розшукової) дії, забезпечення вільної розповіді та повної фіксації одержаних відомостей. Відмова потерпілого від надання показань потребує документування не тільки самого факту такої відмови, а й причин, що її зумовили, оскільки вона може бути наслідком погроз, психологічного тиску або іншого протиправного впливу. Особливого значення набуває дотримання оптимальної тривалості допиту та врахування підвищеної вразливості окремих категорій потерпілих, насамперед неповнолітніх, що сприятиме запобіганню перевтомі та вторинній віктимізації.

Перспективними напрямами вдосконалення порядку отримання показань потерпілого є розширення використання технічних засобів фіксації та дистанційного допиту, поліпшення матеріально-технічного забезпечення органів досудового розслідування й розроблення методичних рекомендацій щодо підтримання

психологічного контакту в умовах відеокомунікації. Важливе гарантійне значення має допит потерпілого слідчим суддею в порядку ст. 225 КПК України, який забезпечує своєчасне збереження доказової інформації та мінімізує необхідність повторного проведення процесуальної дії. При цьому відкритий перелік виняткових обставин для застосування такого допиту доцільно зберегти, оскільки він забезпечує гнучкість правового регулювання, натомість необхідно законодавчо визначити види процесуальних рішень, які слідчий суддя може ухвалити за результатами розгляду відповідного клопотання. Загалом сучасна модель допиту потерпілого має орієнтуватися не лише на формальну законність процедури, а й на достовірність одержаної інформації, психологічну безпеку особи та реальне забезпечення її прав і законних інтересів.

Декларація про використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти ШІ використано виключно для допомоги в пошуку й систематизації джерел та структуруванні матеріалу. Відповідальність за перевірку джерел, точність правових положень, обґрунтованість аргументації та висновків, а також остаточний зміст публікації несуть автори.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буртовий М. О. Процесуальні права потерпілого та їх реалізація на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2022. 260 с. URL: https://elar.naiau.kiev.ua/items/57ddccda-b86e-4ca6-a347-9f3d75db53f4 (дата звернення: 09.09.2026).

2. Гошовський М. І., Кучинська О. П. Потерпілий у кримінальному процесі України. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 192 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text (дата звернення: 09.09.2026).

4. Сольонова О. О. Показання потерпілого як джерело доказів у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2018. 239 с. URL: https://elar.naiau.kiev.ua/items/17c8181c-5dbd-454f-9e26-38b7a0df07f0 (дата звернення: 09.09.2026).

5. Фаринник В. Слідчі (розшукові) дії за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Юридичний вісник України. 2012. № 28. С. 4.

6. Черниченко І. В. Застосування відеоконференції у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.

7. Маланчук А. Г. Допит у режимі відеоконференції. Малиновські читання : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Острог, 15–16 листоп. 2013 р.). Острог : Національний університет «Острозька академія», 2013. С. 272–273.

8. Макаров М. А. Допит слідчим суддею свідка та потерпілого під час досудового розслідування у судовому засіданні. Правові системи суспільства: сучасні проблеми та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 20–21 листоп. 2015 р.). Львів : Центр правничих ініціатив, 2015. С. 42–44.

9. Про практику вирішення слідчими суддями питань, пов'язаних із слідчими (розшуковими) діями : узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03.06.2016. URL: https://ips.ligazakon.net/document/VRR00205 (дата звернення: 09.09.2026).

REFERENCES:

1. Burtovyi, M. O. (2022). *Protsesualni prava poterpiloho ta yikh realizatsiia na stadii dosudovoho rozsliduvannia* [Procedural rights of the victim and their exercise at the stage of pre-trial investigation]. Candidate's thesis. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. 260 p. URL: https://elar.naiau.kiev.ua/items/57ddccda-b86e-4ca6-a347-9f3d75db53f4 [in Ukrainian].

2. Hoshovskyi, M. I., & Kuchynska, O. P. (1998). *Poterpilyi u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [The victim in the criminal procedure of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter. 192 p. [in Ukrainian].

3. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Procedure Code of Ukraine]: Law of Ukraine dated April 13, 2012, no. 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text [in Ukrainian].

4. Solonova, O. O. (2018). *Pokazannia poterpiloho yak dzherelo dokaziv u kryminalnomu provadzhenni* [Testimony of the victim as a source of evidence in criminal proceedings]. Candidate's thesis. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. 239 p. URL: https://elar.naiau.kiev.ua/items/17c8181c-5dbd-454f-9e26-38b7a0df07f0 [in Ukrainian].

5. Farynnyk, V. (2012). Slidchi (rozshukovi) dii za novym Kryminalnym protsesualnym kodeksom Ukrainy [Investigative (search) actions under the new Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*, no. 28, p. 4 [in Ukrainian].

6. Chernychenko, I. V. (2014). *Zastosuvannia videokonferentsii u kryminalnomu provadzhenni* [The use of videoconferencing in criminal proceedings]. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv. 20 p. [in Ukrainian].

7. Malanchuk, A. H. (2013). Dopyt u rezhymi videokonferentsii [Interrogation by videoconference]. *Malynovski chytannia: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Ostroh, 15–16 lystopada 2013 r.)* [Malynovskyi Readings: Proceedings of the Second International Scientific and Practical Conference (Ostroh, November 15–16, 2013)]. Ostroh: National University of Ostroh Academy, pp. 272–273 [in Ukrainian].

8. Makarov, M. A. (2015). Dopyt slidchym suddeiu svidka ta poterpiloho pid chas dosudovoho rozsliduvannia u sudovomu zasidanni [Interrogation of a witness and victim by an investigating judge during a pre-trial investigation at a court hearing]. *Pravovi systemy suspilstva: suchasni problemy ta perspektyvy rozvytku: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Lviv, 20–21 lystopada 2015 r.)* [Legal systems of society: Current problems and development prospects: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Lviv, November 20–21, 2015)]. Lviv: Center for Legal Initiatives, pp. 42–44 [in Ukrainian].

9. *Pro praktyku vyrishennia slidchymy suddiamy pytan, poviazanykh iz slidchymy (rozshukovymy) diiamy* [On the practice of resolving issues related to investigative (search) actions by investigating judges]: Generalization of the High Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases dated June 3, 2016. URL: https://ips.ligazakon.net/document/VRR00205 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 09.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026